

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Krispin Arregi Mendiolagarai

*Amorebieta-
Etxano, Bizkaia
(1936)*

Aurkibidea

Biografia

Bernagoitiko Betxuen baserrian jaio zen Espainiako Gerra Zibila hasi zen egun berean, 1936ko uztailaren 18an, hain zuzen ere. Gurasoak biak zituen bertakoak, etxepe berekoak. Ume-umetatik hasi zen artzain lanetan etxeko ohiturei jarraituz, zortzi urtegaz ardi-txakur beharrak egiten zituen jadanik. 300 buru inguruko artaldeagaz Mugarra inguruan egoten ziren neguan. 28 urte zituela, Garaiko Arri baserrira ezkondu zen. Garain zer edo zer falta zuela-eta, artalde berria erosi eta horrexetan aritu zen gerora ere, pozarren betiere.

Zintak

AMO-139

- **Proiektua:** Zornotzako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea - Gonzalez, Andere
- **Data:** 2012-10-22
- **Iraupena:** 66 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Goiria Mendiola, Nerea
- **Transkribatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea

AMO-140

- **Proiektua:** Zornotzako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea - Gonzalez, Andere
- **Data:** 2012-10-22
- **Iraupena:** 28 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Unamuno, Arianne

AMO-170

- **Proiektua:** Zornotzako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2014-03-13
- **Iraupena:** 41 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Unamuno, Arianne

AMO-171

- **Proiektua:** Zornotzako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data:** 2014-03-13
- **Iraupena:** 75 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Unamuno, Arianne

AMO-172

- **Proiektua:** Zornotzako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):**
- **Data:** 2014-04-14
- **Iraupena:** 66 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Unamuno, Arianne

AMO-173

- **Proiektua:** Zornotzako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data:** 2014-04-14
- **Iraupena:** 50 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Unamuno, Arianne

AMO-174

- **Proiektua:** Zornotzako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data:** 2014-04-14
- **Iraupena:** 57 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Unamuno, Arianne

Pasarteak

1. Eskolara joan barik umetatik artzain

- **Erref:** AMO-139/002
- **Iraupena:** 0:04:04. **Hasi:** 00:01:08. **Bukatu:** 00:05:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Baserría » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

Bere ama artzaina zen eta umeak mantarrean ebatuta egoten ziren ama ardiak zaintzen zebilen bitartean. Errege egun inguruan Larrabetzura joaten ziren eta bertan egoten ziren maiatzera arte. Krispinek 16 bat urte zituztena arte egon ziren bertan. Bere gurasoak biak ziren etxepe batekoak. Osabarekin batera txakur lanak egindakoa ere bada. Maiatz aldean behin landak egoten zirenean, ardiak basora bidaltzen zituzten. Zortzi urte zituela hasi zen behar horretan.

Transkripzioa

- Ta orduen ba bakizu zer egoten zan. Gure ama ardidxekin ibiltzen zan eta hirurogei bat ardi edo hirurogeta hamar edo. Ta mutiko bat urteko bikue, nire anaixe defuntue zaharraue eta ni han mantarrien batute intxaurpien etzunde, kumie be intxaurpien, ta ardi batzen ama. Aitte biherrien ibiliko zan ba orduen ba basuetan-edo ba egoten zan modue egoten zan lekuen, ze ez zan egon beste etorritik iñundik eta, holantxik. Ta gero ba juten gintzezan beti orduen Larrabetzure ardidxekin gu, Erregen inguruen-edo, erregen bezperatan edo bixamonetan edo holan joan, Larrabetzure maietzera arte. Maietzi en egoten gintzezan Larrabetzun. Nik hamasei urte neukezenera arte Larrabetzun egon gintzezan gu. Eta Larrabetzun gero, Larrabetzun gauzela, aitte, gure aitte teillape batekuek zien ama ta aitte, ama albokue eta handikue eta hemengue. Oin garien moduen. Eta osabak hartu abien errebañue erdidxe euki abien ta danak hartu aurazan gure aitte, etxeko uzaba geratu zen maiorazgoa-edo, karga guztidxekin. Ta orduen txakurrik ez zan egoten ardidxetarako ta ni jun nitzen osabakin Larrabetzure txakurren zerbizidxe eitten. Ba soluen ardidxek zaintzeko ta atzetik eraitteko-ta. Paliza bat hartun biher bazan /bibazan/ be baten bateri emon biher jakon ta ba zaparrueri. Holantxik! Ta aitte juten zan astien behin edo haambostien hametik, beste anaidxe difuentuegaz aitte egon zan Euban. Eubatik goratxuau Maridxelarren baserridxen egon zan etorten gintzezan hona ba maietzi en batien aprillen atzenien holan. Ze lehena artue ereitten zan danetan, artue eta babie ta landak behidxentzako ta ardidxek basora juten zien. Ta hamen gero txabolara idxoten giñun ardidxekin. etxien denboraldi bat eta gero txabolara. Txabolan ardidxek batu, gabeko esnie ipini katin baten hotzitzen ta aparidxe ein biher izeten gendun han ta osabie be, amen nebie be hara juten zan, eta nire osabie mantsue eta ni ardi batzen. Ta osabie juten zani en, ha juten zani en eitten aben txokolatie ta "arroz con lechie". Ta arroz con leche" jana kristona ein eta gero txokotale-jana toketan zani en, urik ez han goidxen ta handik [...]. Jera etorri eta egongo die ez daitz zemat kilometro eta erdi bai onak, kristelezko garrafoiaz uretan zaparrue, ure nehikoa edan neuk ta hareri eruen eta haidxe izeten zan bizimodue. Bidxamona goidxi en batu ardidxek, hartu esniek, zemat esne egongo zan ba? hamalau-halmabost urtegaz? lepuen bajatzen genduzen danak, honakoxe erripatik behera, gaztaiek ein eta gero armozeu eta artajorran edo bedarra ebaten edo egoten zan eitten urtetan giñun. Hori zen nik hamasei urte ein artekeiño pastoretzie.

- Ta zemat urtegaz hasitte?

- Ba zortzi urtegaz eskolara barik ardidxekin hasitte.

2. Neguan Mutrikun artzain

- **Erref:** AMO-139/003
- **Iraupena:** 0:03:34. **Hasi:** 00:05:12. **Bukatu:** 00:08:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

16 urte zituela, Mutriku aldera joan ziren artzain. Ordura arte Larrabetzura joaten ziren. Errege bezperan Euban irten eta elurretan egiten zuten bidea. Nora zihoazen jakin barik Trabakuan egin zuten geldialdia. Gariz betetako logeletan egin zuten lo. Azkenean, heldu ziren Mutrikura eta 40 urtez jarraian bertan izan zuten artaldea.

3. Lehengo bizimodua faltan zuela-eta artaldea ekarri Garaira

- **Erref:** AMO-139/004
- **Iraupena:** 0:02:06. **Hasi:** 00:08:46. **Bukatu:** 00:10:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Garaira ezkondu zen Krispin. Bertan ez zuten ardirik eta zer edo zer falta zuela-eta, artaldea erosi zuen. Lehengo bizimodutik gauza asko botatzen ditu faltan. Egun guztian hankak bustita izan zituzten eta gauerako baba lapikoa prest.

4. Baserriaren gainbehera

- **Erref:** AMO-139/005
- **Iraupena:** 0:02:28. **Hasi:** 00:10:52. **Bukatu:** 00:13:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Bestelako kontuak » Gaur egungo kontuak

Laburpena:

Etxe askotan galduko dira ohitura asko, baita artzaintzarena ere. Label kontuan etxean hasi behar dira eta falta asko dago. Beharra egiten den tokian ez dago ezeren faltarik. Zahartzaroan ikusten ei da bakoitzak zelako bizimodua izan duen, zer jan duen... Baserritarren egoera ez da batere ona.

5. Bildotsak estraperloan

- **Erref:** AMO-139/006
- **Iraupena:** 0:02:35. **Hasi:** 00:13:20. **Bukatu:** 00:15:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Baserrria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

Ardi latxak izan dituzte beti. Gerraostean, neguak Larrabetzun pasatzen zituztenean, bildotsak estraperloan saltzen zituzten. Handik Basauri aldera eramaten zituzten, musturrak eta hankak lotuta zituztela. Bizimodu gorria izan zutela dio.

6. Negu gorriak

- **Erref:** AMO-139/007
- **Iraupena:** 0:02:13. **Hasi:** 00:15:55. **Bukatu:** 00:18:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

Bizimodu gorria izan zutela dio. Orduko ardiak ez ziren elurragaz beldurtzen. Elurra egon arren, bazuten zer jan ardiek. Ordukoekin konparatuz gero, gaur egun ardiak oso ondo bizi dira. Gazteek zein zaharrek egiten zuten lan.

7. Ogi falta, baina ez jateko falta

- **Erref:** AMO-139/008
- **Iraupena:** 0:01:58. **Hasi:** 00:18:08. **Bukatu:** 00:20:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Gerraostean ogi falta zuten. Errazionamenduan ematen zizkieten tabakoa, olio, ogia... Eubaraino joan behar izaten ziren txusko beltzaren (ogia) bila, eta behin etxera heldu orduko jan zuen eta kokotekoa jaso zuen. Hala ere, ez zuten jateko faltarik nahiz eta 10 neba-arreba izan. Tropa itzela bizi ei ziren etxean. Denek jaten zuten ontzi beretik.

8. 18 ume etxepe berean aita zela "partero"

- **Erref:** AMO-139/009
- **Iraupena:** 0:01:14. **Hasi:** 00:20:06. **Bukatu:** 00:21:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak

Laburpena:

<p>Beraien etxean 10 ume ziren eta ondoko etxebizitzan zortzi, bere lehengusu-lehengusinak. Hamazortzi ume jaio ziren etxepe berean. Bere aitak egiten zituen emagin beharrak.</p>

Transkripzioa

- Gero beste aldien beste zortzi lehengusuek, zortzi, zazpi, hamazortzi jaidxo gintzezan han teillape baten eta parterurik bapez, gure aitte parterue. [...] parterue ez zan egoten da ba. Gure alboko osabie beti bere andrie umie eitteko [...] zanien beti eskapetan eben, ta gure aitte [...] beti. Gure aittek parteru berak eitten aben. Ta holantxik. Eta baten ama justuen salbeu giñun. Justuen ze negue zan eta idxe odolhutsittu ein zen eta hotzak zaparro guztidxe oge ganera idxonda ama tapetan, urte aben eurrera. Bittu zelako arriskuek hartzen zien orduen, horrek be kruek die. Ba horrexek bizimoduek zien, orduko bizimodue ez zan egon besterik eta segidu ein biher.

9. Norbere etxean zein besteenean jornalean

- **Erref:** AMO-139/010
- **Iraupena:** 0:02:15. **Hasi:** 00:21:20. **Bukatu:** 00:23:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak

Laburpena:

Segaketan, ira ebaten... ere aritzen ziren. Behi makal batzuk baino ez zituzten etxean eta idiak ekarri zizkietenean lanak asko erraztu zitzaizkien. Beste auzoko baten beharrak ere berak egiten zituen. Dirua beste batzuentzako jornalean lan eginda ateratzen zuten.

10. Morroi Saratsun

- **Erref:** AMO-139/012
- **Iraupena:** 0:03:21. **Hasi:** 00:24:04. **Bukatu:** 00:27:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Hamasei urte zituela joan zen morroi Saratsu auzora. 2000 pezetako jorrala izan zuen urte guztirako. Bost behi zaintzeko ardura izan zuen eta handik urtebetez eskola partikularrera joan zen. Bertan ikasi ei zuen ikasitako apurra. Astero ematen zion ogerleko bat. Behin ogerlekoa galdu zuen erromeriara bidean zihoala. Urtebeteren ostean etxera bueltatu zen.

11. Garairaino neska laguntzen oinez

- **Erref:** AMO-139/014
- **Iraupena:** 0:03:22. **Hasi:** 00:28:12. **Bukatu:** 00:31:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Bizikletak eta motorrak

Laburpena:

Etxekoandre guztiekin izan du zortea, morroi egon zenean eta baita ezkondu ostean ere. Emaztea Garaikoa da eta neska laguntzea oinez egiten zuen bertaraino. Hiru ordu baino gehiagoko bidea zuen. Gero motorra izan zuen, baina ezin izaten zuen emaztearen etxeraino motorrez joan.

12. Aharitoak alkandora jan zuenekoa

- **Erref:** AMO-139/016
- **Iraupena:** 0:02:08. **Hasi:** 00:34:33. **Bukatu:** 00:36:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

<p>Elgoibarko azokan aharito bat erosi zuten aita eta biek. Etxean lotuta izaten zuten. Sasoi hartan, behin Ezkurdiko (Durango) erromerian zegoela, bero handia egin arren ez zuen jertsea kandu nahi aharitoak soinean zuen alkandoraren zati bat jan zuelako. Krispinek ez zuen izan erromeriarako beste alkandorarik.</p>

Transkripzioa

- Gero itzela pase jaten niri beste baten horregaz nabilela be, niri paseu grabiek ein jatez geuzak. Aittek eta bidxok erosi giñun Elgoibarko feridxan aharitto bat, gusteu neiri eta aitteri esan notsan: "Hauxe aharittue erosi ein biher dogu /bigu/ ta". "Bai, bai". Erosi giñun aharittue eta ekarri giñun. Ta kation lotute eukitten giñun etxian. Tta eukin naben arkondara bat, lehenauko kristalezko arkondara bat esaten jakona ta jerse bat besa sendue, eta bero bat eitten eben Ezkurdixen, itzela! Jersie jantzitte ni, horrek badiñost: "Jersie!". Eta baia ez notsen esan gure izen zer pasetan zan. Geripzetan siketu biher izeten /bizeten/ zan ha arkondarie, garbittute. Ta [hagiñen] azpidxen sikuten dekule aharittuek [...] lepuen honako arlue jan eta beste arkondararik ez etorteko erromeridxara. Ta jantzi haidxe ta berue txoridxen botateko lakodxie Ezkurdixen ta jersiaz. Ta horrek: "Jersiaz ze eitten dozu?" barriro. Ez notsen ezebez esan ta barriro haidxe ta barriro haidxe, ta holakon baten esplikau notsen ta bertan jeusi ez zanian barreka. Jeusi! Horrek bota auzen karraskadak. Ta lepu ba lepo gorridxen. Ta jersie jantzitte, hoidxe be pasete nau ni. Zenbat arkondara eskeitte egon zien han? bat. Eta bera aharittuek jan, baia arlo itzela. Hoidxe be pasau jatan. Zemat holako, bua! Ta harek, harek bizimoduek oso gogorak zien, guk ibiltzen giñuzenak.

13. Idi-uztarria zulora jausi zenekoa

- **Erref:** AMO-139/017
- **Iraupena:** 0:02:25. **Hasi:** 00:36:41. **Bukatu:** 00:39:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

San Lorentzo egun batean basoan lan egin eta gero, idi-uztarria gurdi eta guzti zulo batera jausi zitzaizkion. Une gogorak bizi behar izan zituen.

14. Mugarran ardizain

- **Erref:** AMO-139/019
- **Iraupena:** 0:01:18. **Hasi:** 00:39:22. **Bukatu:** 00:40:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

300 ardi inguru izaten zituzten. Mugarra aldean egoten ziren eta bertan egiten zuten lo txabolan. Herri basoak izaten ziren.

15. Saiak Mugarra inguruan

- **Erref:** AMO-139/020
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 00:40:40. **Bukatu:** 00:42:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Artzaintza
- Natura » Fauna » Basoko animaliak

Laburpena:

Mugarra aldean sai (putre) asko zeuden, baia errespetu askokoak. Orduan elkarrizketa garaian baino sai gutxiago zeuden eta ez zuten horrenbeste kalterik egiten.

Transkripzioa

- Mugarra aldien saidxek-eta ibilko zien, ez?
- Asko. Asko, baia hamen baiño errespeto gehidxauko saidxek. Ze oin saidxek ardidxe etzunde-edo harrapetan badeu billotsa eitten hasi eitten dabie. Jaten ta billotsigiñen, partuen badau ardidxe zein behidxe saidxek hasi eitten dabe iñor ez badaue. Eta hori zerk erakutsitte dauen badakizue? Jaten emon dotsielako jentiek. Jatie botaten otsie edonun eta 'ri-rau'. Horrek erakutsitte dau hori danori, bai. Saidxe oin baiño gitxiau bastante egon zan orduen. Bai, bai. Eta saidxe asko ibiltten da. Gure aittitte defuntuek esaten aben Mugerran harrapeu saidxe batan batek eta txiliñe ipiñi eutsela eta Azgorrin be ikusten biela saidxe txiliñegaz. Horrek asko. Eske horrek hori bidie buelta hori eitten askorik ez dabe biher saidxek, karo! Baia oin baiño saidxe gitxiau egon zan orduen. Hamen Orduña aldien edo horra juten bazara, hor saidxek ardi bat suelto ikusten badaben, saidxe baltzittute dau atuen. Ta hamentxe San Kristobalen be ointxe dala urte bi-edo, hor ardi bat garbi-garbidxen galdu zen. Bua! Segunduetan triturau abien dana, bai, holan. Horrek, horrexek erakutsi otsie dana. Jaten eruen, bota eta hor jaten dabie.

16. Azeri-harrapatzaileak bildotsen zaindari

- **Erref:** AMO-139/021

- **Iraupena:** 0:01:37. **Hasi:** 00:42:12. **Bukatu:** 00:43:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Fauna » Basoko animaliak
- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

Azeriak bildotsak jaten ditu. Herri askotan azeri-harrapatzaileak zeuden eta San Inazio egunez ordaintzen zitzaien egindako lana Belatxikietan edo Mugarran. Ohitura hori galdu egin zen. Azeri-harrapatzaile batzuk aipatzen ditu. Elkarriketa garaian era oraindik bazebiltzan azeriak inguruetan.

17. Ardi-txakur lanetan

- **Erref:** AMO-139/022
- **Iraupena:** 0:00:48. **Hasi:** 00:43:49. **Bukatu:** 00:44:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

Ardi-txakurrik ez zegoen lehen eta umetan bera aritzen zen behar horretan. Ardiak zaintzea ez zen hain lan erraza.

18. "Loberak"

- **Erref:** AMO-139/023
- **Iraupena:** 0:01:23. **Hasi:** 00:44:37. **Bukatu:** 00:46:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Fauna » Basoko animaliak

Laburpena:

Otsorik ez dute ezagutu inguruetan, baina Mugarra aldean badaude pare bat "lobera" (otsoak harrapatzeko zuloak). "Loberak" zelakoak diren azaltzen du.

19. Artzain onak ardi guztiak ezagutzen ditu

- **Erref:** AMO-139/024
- **Iraupena:** 0:00:51. **Hasi:** 00:46:00. **Bukatu:** 00:46:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

Artzain bakoitzak badaki zein den bere ardia eta ez du markatu beharrik. Ez daude bi ardi berdin eta askok izena izaten zuten.

20. Ardien gaixotasunak eta zergatiak

- **Erref:** AMO-139/026

- **Iraupena:** 0:02:35. **Hasi:** 00:47:54. **Bukatu:** 00:50:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

Gaur egun ardi latxek lehen baino gaixotasun gehiago dituzte. Lehen ardiek ez zuten edonongo ura edaten eta gaur egun parasitoak hiltzen zaizkie. Lehen 'kokaldie' izeneko gaixotasuna ez zen orain bezala osatzen. Medikamentu batzuk onuragarriak ere badira.

21. Ardi-txakur onak izan dituzte

- **Erref:** AMO-139/027
- **Iraupena:** 0:02:47. **Hasi:** 00:50:29. **Bukatu:** 00:53:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

Krispinek 22 urte zituela izan zuten lehen ardi-txakurra. Oñatiko lehen ardi-txakur lehiaketan irabazlea izandako Mendaroko 'Txino' txakurrarekin nahastu eta urte askoan horien oinordekoak ziren ardi-txakurrak izan zituzten.

22. Artilea saltzeko lan asko egin behar

- **Erref:** AMO-139/029
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:54:05. **Bukatu:** 00:56:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-prozesuak
- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

Artile asko saltzen zuten eta Larrabetzuraino ere askotan joaten ziren saltzen. 1200 pezetako balioa zuen artoa lanak (12 kilo), diru asko. Ilbeheran moztu, beratzen jarrita garbitu, kamaran zabaldu, harriekin zapaldu... lan asko egin behar izaten zen. Larrabetzun 7-8 artoa lana enkargatzen zizkieten koltxoiak egiteko. Artilea zelan lantzen zuten azaltzen du.

23. Traperoak

- **Erref:** AMO-139/030
- **Iraupena:** 0:00:47. **Hasi:** 00:56:25. **Bukatu:** 00:57:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak

Laburpena:

Traperoak etxerik etxe ibiltzen ziren. Euban inguruko artzain denak batzen ziren, eta Gasteizko trapero batzuk joaten ziren.

24. Artilea gauza asko egiteko ezinbestekoa

- **Erref:** AMO-139/031
- **Iraupena:** 0:01:21. **Hasi:** 00:57:12. **Bukatu:** 00:58:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

<p>Artilea gauza asko egiteko erabiltzen zen: koltxoiak , galtzak, kordelak... Trailak (abarka-kordelak) txabilarekin egiten ziren. Uztarriaren zapa gainekoa, estalkia deiturikoa, ere egiten zuten.</p>

Transkripzioa

- Esan dozu lanie koltxoietarako.
- Bai.
- Zertako gehixau ibiltzen zan?
- Ba galtzak eitteko be bai, kordelak eitteko be, honako... honako trailla-kordela ta orduen etxien eitten zien. Honeek, honek kordelok etxien eitten zien. Bai, bai. Gero txabilliaz ein traillak, ta eitten zien.
- Zapak?
- Zapak ardi-uliaz ez zien eitten, e. Zapa ganekue bai, buru ganekue, estalgixe esaten jakon horri, bai, idixen buruetako behixen buruetako narrue. Horretarako narruek izeten zien, narrue.
- Zapie narrue ta...
- Bai, zapie eitten daurien beste... lana fiñauaz-edo zapak. Ta gero galtzak eitteko asko. Galtza asko eitten zan orduen, etxeko galtzak usetan zien ta, etxeko galtzak edo txapiñuek edo hori izeten zan.
- Oin be aldien dekozuzenak etxien eiñikuek dire?
- Bai, etxien eiñekuek horrek, andriek eiñekuek.

25. Ogigaztaiak zelan uxatu

- **Erref:** AMO-139/036
- **Iraupena:** 0:00:50. **Hasi:** 01:01:10. **Bukatu:** 01:02:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Fauna » Basoko animaliak

Laburpena:

Ogigaztaia oso pizti pozoitsua da. Ardiei udaberririo jartzen zitzaizkien txilinak erditze sasoian ogigaztaia uxatzeko. Abarka zaharrak erre eta erre usainarekin uxatu egiten ziren. Lehen ugariak ziren ogigaztaiak.

Transkripzioa

- Ogigaztaie bakizu zer dan? animalia bat, sama zuri bat. "Veneno" benenue ei deko. Eta harek txiliñek ipintten jakiezan udebarri guztidxetan ardidxeri partuetan-ta egoten zienien, harek uxatzeko. Abarka zaharrak erre ta

eitten zien surten usiñegaz eskapeu dizien-ta. Ta lehenau asko ikusten zien ogigaztaiek, oin ez da hainbeste ikusten, oin oso gitxi ikusten da hori, hori bitxuori. Horrexen ikari izeten zan lehenauko, oingo mamitidxe dana, horidxe izetan zan dana, ogigaztaie. Eta horren ogigaztaien kontrako hori ardidxek batzeko.

26. Kaikua

- **Erref:** AMO-139/038
- **Iraupena:** 0:00:46. **Hasi:** 01:02:08. **Bukatu:** 01:02:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

Ardiak batzerakoan, esnea kaikura botatzen zuten. Berak esku artean duena urkiz egindakoa da.

27. Malatsa

- **Erref:** AMO-139/041
- **Iraupena:** 0:01:08. **Hasi:** 01:04:09. **Bukatu:** 01:05:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

Artzain zebilela jatekoa gordetzeko makutoa erakusten du, eskuz egina eta behi-larruzkoa. Gazta freskoa apurtzeko malatsa ere badu esku artean. Malatsa gorostiaren egurrarekin egindakoa da.

Transkripzioa

- Ta hamen ogidxe edo gaztaie edo urdaidxe edo sartun lepuen eta izeten zan. Hau eskuz eindde dau. Honegaz apurtzen da gaztaie, gazta mamiñe apurtzen da.
- Zer da [...].
- Malatsa, bai. Malatsa honexez apurtzen da, gorostidxe, gorotidxegaz eindde dau hau.
- Eta bestie ze narru da ba?
- Behi-narrue. Behi-narrue eta behi-narruaz jositte. Lehenau abarkak be honakoxiek eitten zien. Txize sarri eittekoa zan hona, siku egoten zanien laban eitten zan eta busti ein biher eta txize ein eta hantxe hankari igurdi-ta. Bai, holaxe ibiltzen giñezan. Ta piño-orrixe edo behien egoten bazan sikue tente egon ezin.

28. Gazta freskoa nola egiten duen

- **Erref:** AMO-140/001
- **Iraupena:** 0:02:33. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:02:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

Gazta egiteko tresna erakusten du. Gazta freskoa egin izan du eta enkargatuta saldu. Legar naturalarekin egiten du. Gazta freskoa nola egiten duen azaltzen du.

29. Gaztak lastoaren gainean lehortzen

- **Erref:** AMO-140/002
- **Iraupena:** 0:01:43. **Hasi:** 00:02:33. **Bukatu:** 00:04:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

Aita gaztagile ona zela dio. Lasto luzeen gainean lehortzen zituen aitak gaztak. Haginaren azpian lasai egoten omen zen aita.

30. Aitak gazta nola egiten zuen

- **Erref:** AMO-140/003
- **Iraupena:** 0:01:37. **Hasi:** 00:04:16. **Bukatu:** 00:05:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

Aitak gazta nola egiten zuen kontatzen du pausoz pauso.

31. Aita Ondarroara gazta saltzera

- **Erref:** AMO-140/006
- **Iraupena:** 0:03:26. **Hasi:** 00:10:22. **Bukatu:** 00:13:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:

Gazta leku finkoetan saltzen zuten. Gutxi joan izan dira azoketara. Ondarroako plazara lau artzain jaisten ziren azokara, gazta freskoarekin. Andreei ordaindu ez arren ere eman egiten zien gazta aitak, ahal zutenean ordaintzekotan.

32. Legarraren kalitatea

- **Erref:** AMO-140/009
- **Iraupena:** 0:02:55. **Hasi:** 00:16:00. **Bukatu:** 00:18:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

Behiaren esnearekin gazta egitea gehiago kostatzen da. Legar naturalarekin egin izan du gazta hori ere. Legarraren kalitatea zela ezagutzen den azaltzen du eta erakutsi egiten du.

33. Arran (zintzarri) eta txilin motak

- **Erref:** AMO-170/002
- **Iraupena:** 0:03:31. **Hasi:** 00:00:26. **Bukatu:** 00:03:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

Arranek lau denboraldi izaten dituzte. Arran mota bakoitzari buruzko azalpenak ematen ditu. Goizuetan eta Iturgoienen egiten dituzte arranak; lehenago Arratian ere bai. Txikienak, txilinak, bildotsei ipintzen dizkiete.

34. Ogigaztaia uxatzeko

- **Erref:** AMO-170/003
- **Iraupena:** 0:03:29. **Hasi:** 00:03:57. **Bukatu:** 00:07:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Fauna » Natura » Basoko animaliak » Ugaztunak
- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

Garai batean, ogigaztaiak beldurrarazteko txilin moduko batzuk ipintzen zizkieten ardiei. Ogigaztaia zelakoa izaten den azaltzen du.

35. Astoekin errotara; goiz-garia

- **Erref:** AMO-170/005
- **Iraupena:** 0:03:23. **Hasi:** 00:09:37. **Bukatu:** 00:13:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:

Zortzi urte orduko, errotara joaten zen astoak hartuta. Farolak eramaten zituzten biderako baina heldu aurretik itzali egin behar izaten zituzten. Artoa errota askotan ehotzen zuten baina garia gutxiagotan. Goiz-garia ereiten hasi ziren orduan. Irinarekin ogiak eta artoak egiten zituzten labeko sutan.

36. Artaleak labean lehortzen zituzten

- **Erref:** AMO-170/006
- **Iraupena:** 0:03:43. **Hasi:** 00:13:00. **Bukatu:** 00:16:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Artoa
- Baserría » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:

Talo asko jan izan ditu. Asko ziren etxean, hamalau-hamabost lagun. Artoa labean lehortzen zuten; gero urkuldu eta errotara. Kutxetan gordetzen zuten garia eta artoa. Larrabetzun irina sartzen zuten kutxetan.

37. Kapatxekin koltxoiak edo abereei eman

- **Erref:** AMO-170/007
- **Iraupena:** 0:03:38. **Hasi:** 00:16:43. **Bukatu:** 00:20:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Artoa

Laburpena:

Kapatxekin koltxoiak egiten zituzten edo abereei eman. Arto lastoei kapatxak kentzerakoan errezatu egiten zuten; jatordu bakoitzaren aurretik ere bai.

38. Kapatxak eta tabakoa zigarroak egiteko

- **Erref:** AMO-170/008
- **Iraupena:** 0:03:37. **Hasi:** 00:20:21. **Bukatu:** 00:23:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Artoa
- Ohiturak eta bizimodua » Bizioak

Laburpena:

Zigarroa kapatxarekin egiten zuten. Kapatxak gero eta barruragokoak izan, bigunagoak izaten ziren. Txapelean erabiltzen zituzten kapatxak eta larruzko zigarro-kaxan tabakoa. Tabakoa etxean ereiten zen, sutondoan lehortu eta txiki-txiki eginda erre.

39. Etxerako ura ekarri eta argindarra sortu

- **Erref:** AMO-170/011
- **Iraupena:** 0:02:39. **Hasi:** 00:27:33. **Bukatu:** 00:30:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:

Ilunetan eskuko argiarekin edo farolarekin ibiltzen ziren. Berak hemezortzi urte

zituela saltoa egin zuten eta etxerako argindarra sortu zuten. Eskuz egin zuten lan guztia. Ura ere orduan ekarri zuten etxera. Hasieran etxe guztirako bost bonbila inguru zituzten.

40. Erditu ostean, ama beharreen

- **Erref:** AMO-170/013
- **Iraupena:** 0:03:13. **Hasi:** 00:31:43. **Bukatu:** 00:34:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak

Laburpena:

Erditze batean ama hiltzear egon zela kontatzen du. Ume denak sanoak jaio ziren. Erditu ostean zein haurdun ama beharreen zela ibiltzen zen kontatzen du.

41. Gerratean gizon bat ezkutatuta etxean

- **Erref:** AMO-170/014
- **Iraupena:** 0:03:23. **Hasi:** 00:34:56. **Bukatu:** 00:38:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

Umeak mantarrean eta mantoian batzen zituzten. Gerratean aitzak gizon bat, desertorea, ezkutuan eduki zuen bi urtez. Basoko kobazulo batean gizonaren tresnak topatu zituzten; basoan bizi zen orduan gizona.

42. Izeba Saturrarango kartzelan

- **Erref:** AMO-171/002
- **Iraupena:** 0:01:22. **Hasi:** 00:01:39. **Bukatu:** 00:03:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Bere izeba bat, Frantziska, Saturraranen egon zen kartzelan, semea eta guzti.

43. Apaizaren zitalkeria

- **Erref:** AMO-171/004
- **Iraupena:** 0:02:13. **Hasi:** 00:03:20. **Bukatu:** 00:05:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Gerra ostean gauza zatar asko gertatu zirela dio. Apaizak sinatu ez zituen

dokumentuengatik bi lagun hil zituztela eta, berari apaizak biguina ematen ziola dio.

44. Bere amak hazi zuen besteren umea

- **Erref:** AMO-171/009
- **Iraupena:** 0:01:41. **Hasi:** 00:15:30. **Bukatu:** 00:17:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Haurrak zaindu eta hezi

Laburpena:

Bere amak bi ume hazi zituen batera, berea eta guardarena. Izan ere, kaxako ume bat (adoptatutakoa) ekarriz gero, kobratu egiten zen. Guardak kaxakoa hartu zuen etxean, dirua kobratzearen, eta berea zuena Krispinen amak hazi zuen.

45. Amaren azken haurdunaldia

- **Erref:** AMO-171/011
- **Iraupena:** 0:02:19. **Hasi:** 00:18:03. **Bukatu:** 00:20:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak

Laburpena:

Ama behin baino gehiagotan ikusi zuen haurdun. Azkenengo haurdunaldian pena handia eman zion amak, berrogeita bost urte zituelako. Ordukoa kontatzen du.

46. Abereei erditzen laguntzen

- **Erref:** AMO-171/012
- **Iraupena:** 0:04:16. **Hasi:** 00:20:22. **Bukatu:** 00:24:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserríko lanak » Baserríko animaliak
- Baserría » Baserríko lanak » Abere-hiltzea

Laburpena:

Abereen erditzeetan laguntzen ona izan dela dio. Hainbat esperientzia kontatzen ditu, abereei umetokia irtetzen zaienean zer egiten duen azalduz. Hildako abereak lurperatu egiten zituzten.

47. Legarra zelakoa den

- **Erref:** AMO-171/013
- **Iraupena:** 0:00:42. **Hasi:** 00:24:38. **Bukatu:** 00:25:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

Legarrak ditu sukaldean esekita.

48. Legarra zela prestatzen den

- **Erref:** AMO-171/015
- **Iraupena:** 0:02:52. **Hasi:** 00:25:51. **Bukatu:** 00:28:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Bildotsak belarra jan badu, legarrak ez du balio. Bezeroei saltzen die baina bestela ez. Txapan lehortzen dute eta zintzilik eduki gero. Zati bat moztu, uretan beratu, eskuekin ondo xehetu eta gero zapi batekin iragazi.

49. Legarra zela eskuratzen den

- **Erref:** AMO-171/017
- **Iraupena:** 0:00:57. **Hasi:** 00:29:12. **Bukatu:** 00:30:09
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Bildotsa hil eta tripak kentzen zaizkionean kentzen zaio legarra. Neurria hartu behar zaio legarrari, bestela zapore fuertea eragiten du.

50. Artzaintzari lotutako tresnak

- **Erref:** AMO-171/019
- **Iraupena:** 0:02:03. **Hasi:** 00:30:35. **Bukatu:** 00:32:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko tresnak

Laburpena:

Tresnak erakusten ditu: ardiari ilea mozteko artaziak, gazta freskoa egiteko moldeak, kaikua, gaztaia apurtzeko tresna, txabila (haria egiteko), kaskabiloak, zintzarriak, adarrak...

51. Adarrekin egindako arranak

- **Erref:** AMO-171/021
- **Iraupena:** 0:00:45. **Hasi:** 00:32:50. **Bukatu:** 00:33:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

Adarrekin zintzarriak edo arranak egiten dituzte. Lepokoa egurrezkoa izaten dute.

52. Transhumantzia kontuak

- **Erref:** AMO-171/022
- **Iraupena:** 0:00:50. **Hasi:** 00:33:35. **Bukatu:** 00:34:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

Transhumantziari buruzko azalpenak ematen ditu. Urtean birritan egiten zuten. Mutrikura joaten ziren Erregenak aldean eta udaberrian mendira.

53. Durangon erakusten du transhumantzia

- **Erref:** AMO-171/023
- **Iraupena:** 0:02:28. **Hasi:** 00:34:25. **Bukatu:** 00:36:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

Durangotik deitu zioten transhumantziaren ohitura erakus zezan. lurretaraino joaten da, handik Durango aldean buelta osoa eman eta berriz lurretara, eta handik etxera. Irailaren hasieran egiten dute.

54. Artilezko arropak

- **Erref:** AMO-171/025
- **Iraupena:** 0:01:53. **Hasi:** 00:40:27. **Bukatu:** 00:42:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Lehenago ez ziren oraingo baserritar jantzizat hartzen den horrekin ibiltzen. Eskuz egindako jertseak eta galtzak erabiltzen zituzten. Amak egiten zizkien.

55. Ardiei adarrak moztea

- **Erref:** AMO-171/026
- **Iraupena:** 0:02:11. **Hasi:** 00:42:20. **Bukatu:** 00:44:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

Zerra erakusten du, ardiei adarrak mozteko erabiltzen zuten. Kablearekin mozten dizkiete orain. Haskan sartzeko moztu behar izaten dizkiete adarrak. Ilbeheran eta hotz egiten duenean mozten dizkiete. Ilea mozteko ere ilbeheran egiten dute.

56. Apatxak konpontzea

- **Erref:** AMO-171/028
- **Iraupena:** 0:01:29. **Hasi:** 00:45:30. **Bukatu:** 00:46:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

Lehen labanarekin konpontzen zitzaizkien apatxak.

57. Ardiei belarriak markatzea

- **Erref:** AMO-171/029
- **Iraupena:** 0:03:36. **Hasi:** 00:46:59. **Bukatu:** 00:50:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):**Laburpena:**

Ardiei belarria markatzeko tresna erakusten du. Lehenago mendira botatzeko derrigor markatzen zituzten. Ardi zuriak erraz bereizten ditu baina bildots beltzak ezagutzea zaila izaten da.

58. Mendiko txabolan zirenean

- **Erref:** AMO-171/033
- **Iraupena:** 0:02:59. **Hasi:** 00:53:06. **Bukatu:** 00:56:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

Ardiak mendira eramaten zituztenean, txabolan lo egiten zuen. Lo eginda dago zohizko txabolan ere. Txabolan lo egiten zuenean izaten zuten bizimoduaren berri ematen du.

59. Larruzko abarkak

- **Erref:** AMO-171/034
- **Iraupena:** 0:03:51. **Hasi:** 00:56:05. **Bukatu:** 00:59:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Artisauak

Laburpena:

Larruzko abarkak oso txarrak zirela dio. Gomazko abarkekin gustorago ibiltzen ziren. Aititak egiten zituen abarkak, behi-larruarekin. Prozesua azaltzen du. Kare biziarekin kurtitzen zen larrua.

60. Karea zela egin eta zertarako

- **Erref:** AMO-171/035
- **Iraupena:** 0:03:47. **Hasi:** 00:59:56. **Bukatu:** 01:03:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Karobiak eta elurzuloak

Laburpena:

Karea karobitik ateratzen zuten. Soroetan karea zabaltzen zen abuztuan. Karea zela egiten zuten kontatzen du. Karea eta satsa, biak onak izaten direla dio.

61. Karea hormak egiteko

- **Erref:** AMO-171/036
- **Iraupena:** 0:01:06. **Hasi:** 01:03:43. **Bukatu:** 01:04:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Etxeginak
- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Karobiak eta elurzuloak

Laburpena:

Karea hormak egiteko erabiltzen zen. Gogor-gogorra geratzen dela dio. Karea eta lurra nahasten zituzten.

62. Karea zertarako

- **Erref:** AMO-171/037
- **Iraupena:** 0:02:15. **Hasi:** 01:04:49. **Bukatu:** 01:07:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Karobiak eta elurzuloak

Laburpena:

Arrautzak karetan kontserbatzen zituzten batzuek. Etxe zuritzeak kare biziarekin egiten ziren. Sagarrondoan ipurdiak karearekin igurtzen ziren.

63. Mariurrikaren ipuina

- **Erref:** AMO-171/040
- **Iraupena:** 0:01:06. **Hasi:** 01:08:10. **Bukatu:** 01:09:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Ipuinak, mitoak eta istorioak

Laburpena:

Mariurrikaren ipuinak kontatzen zizkien aitak.

64. Kumak eta pardelak

- **Erref:** AMO-171/041
- **Iraupena:** 0:03:20. **Hasi:** 01:09:16. **Bukatu:** 01:12:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Haurrak zaindu eta hezi

Laburpena:

Aititak zaintzen zituen umeak. Egurrezkoak izaten ziren sehaskak, kumak. Umeen pardelak lehen ume-izara eta mantarra izaten ziren, gerrian lotuta. Haiek garbitzeko lan handia izaten zuten.

65. Azeri harrapatzaileak

- **Erref:** AMO-172/001
- **Iraupena:** 0:04:45. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:04:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza » Errekako arrantza eta ehiza

Laburpena:

Jaiero joaten ziren Belatxikietara. Kafea edo gaseosa edaten zuten. Ez zen erromeriarik egiten han. Azeri harrapatzaileak egoten ziren eta San Inazio egunean Belatxikietan eta San Juan egunean Mugarran batzen ziren, ordainketak egiteko. Azkenerako tranpak egiten hasi ziren azeri harrapatzaileak eta ordaintzeari laga zioten.

66. Azeri larrua Gasteizera saltzera

- **Erref:** AMO-172/004
- **Iraupena:** 0:01:13. **Hasi:** 00:07:39. **Bukatu:** 00:08:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Larrugintza
- Baserría » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroztera

Laburpena:

Egunean hamar azeri ere harrapatzen zituen batek. Gasteizera eramaten zuen larrua hark, saltzeko; Krispinek, osterara, bildotsaren larrua.

67. Erbia eta katamixarra, jateko gozoak

- **Erref:** AMO-172/007
- **Iraupena:** 0:02:16. **Hasi:** 00:12:38. **Bukatu:** 00:14:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza » Errekako arrantza eta ehiza
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Erbiak jan egiten zituzten. Basakatuaren larrua estimatua izaten zen; urte askoan ez du ikusi. Katamixar asko daudela dio; jateko gozoa omen da. Erbia eta katamixarra ur, ozpin eta gatzetan eduki behar izaten da, baso-zaporea kentzeko.

68. Behi edo txahalen larruarekin abarkak

- **Erref:** AMO-172/009
- **Iraupena:** 0:03:09. **Hasi:** 00:18:09. **Bukatu:** 00:21:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Larrugintza

Laburpena:

Bildots-larruak eramaten zituen Gasteizera. Moxalen larrua lurperatu egiten zuten. Behien bat edo txahalen bat hiltzen bazen, haren larruarekin abarkak egiten zituzten. Larrua iltzeekin josi, kare biziarekin igurtzi eta pare bat hilabetean lagatzen zen. Abarka horiek mendian ibiltzeko eskasak izaten zirela dio. Erraz bustitzekoak izaten ziren.

69. Uztarriak zela zaintzen zituzten

- **Erref:** AMO-172/010
- **Iraupena:** 0:03:38. **Hasi:** 00:21:18. **Bukatu:** 00:24:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Artisauak

Laburpena:

Idientzako uztarriak ondo zaintzen zituzten; "burterie" urtean bi edo hiru aldiz aldatzen zuten. "Burterie" zela egiten zuten azaltzen du; koipez igurtzi egin behar izaten zituzten. Zapak Durangora eramaten zituzten borlak ipintzeko. Idiei txilinak ipintzen zitzaizkien. Arreoak ekartzen ibili izan da Krispin.

70. Arreoa ekartzearren, ezkontzara gonbidatu

- **Erref:** AMO-172/011
- **Iraupena:** 0:04:00. **Hasi:** 00:24:56. **Bukatu:** 00:28:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:

Lehenengo arrea ekarri zuenean, ezkontzara gonbidatu zuten. Ezkongaiaren aitarekin batera joan zen. Osaba baten trajea jantzita.

71. Ezkonginaren asmoa

- **Erref:** AMO-172/014
- **Iraupena:** 0:01:57. **Hasi:** 00:37:16. **Bukatu:** 00:39:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:

Santa Eufemian eguna pasatu ostean, neskarekin bueltan Markinara joan eta haren senide bat ezkongina izanik, biak ezkontzen saiatu zen. Ezagutu zituen inguruan ezkonginak ere.

72. Uztarritarako pegoa edo haltza

- **Erref:** AMO-172/017
- **Iraupena:** 0:03:13. **Hasi:** 00:47:40. **Bukatu:** 00:50:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Artisauak

Laburpena:

Elorrioko uztargilea etortzen zen etxera, behiei uztarria egitera. Pago-egurra beratzen jartzen zen uretan. Haltza ere erabiltzen zuten batzuek, ilbera edo ilberrian botata.

73. Azeriak eta katamixarrak, lehen gorriagoak

- **Erref:** AMO-172/019
- **Iraupena:** 0:03:20. **Hasi:** 00:53:30. **Bukatu:** 00:56:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Fauna » Natura » Basoko animaliak » Ugaztunak
- Aisia » Mendia eta hondartza » Errekako arrantza eta ehiza

Laburpena:

Azeri harrapatzaileei azeri helduak hiltzearren ematen zieten dirua. Lehenago azeriak gorriagoak zirela dio, baita katamixarrak ere. Azkonarrak artoa jaten zuen.

74. Kukuaren joan-etorriak

- **Erref:** AMO-172/021
- **Iraupena:** 0:03:04. **Hasi:** 00:57:54. **Bukatu:** 01:00:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Fauna » Hegaztiak

Laburpena:

Kukua lehengo antzera entzuten duela dio. Andra Mari Martiko (martxoaren 25a) egunean etortzen omen zen eta San Pedro egunean joan. Andra Mari Martiko eguna jai handia izaten zen.

75. Txoriak gutxitu, saiak ugaritu

- **Erref:** AMO-173/001
- **Iraupena:** 0:01:53. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:01:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Fauna » Hegaztiak

Laburpena:

Bele asko ibiltzen dira. Birigarroak eta bestelako txoriak pozoiek hondatu egin dituztela dio. Saiak ez zieten tirorik botatzen; lehen gutxi zeudela dio.

76. Abereak: "Susera", "alta", "ozal", "arkera"...

- **Erref:** AMO-173/005
- **Iraupena:** 0:04:01. **Hasi:** 00:05:18. **Bukatu:** 00:09:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Euskara » Lexikoa

Laburpena:

Abere emeak arra hartzeko prest daudenerako erabiltzen diren hitzak esaten ditu: behiak "susera", behorra "alta", txakurra "ozal", ardia "arkera"... Katuen hilabetea otsaila izaten dela dio. Lehen behia mendira eramaten zuten, zekorra gerturatu zedin.

77. Abereen haurdunaldiak

- **Erref:** AMO-173/006
- **Iraupena:** 0:01:37. **Hasi:** 00:09:19. **Bukatu:** 00:10:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Behia ernari bederatzi hilabetez egoten da; astoak hamar-hamaika hilabete; ardiak eta ahuntzak bost hilabete. Zerri arrak emeari nola gain hartzen dion azaltzen du.

78. Sexua tabu

- **Erref:** AMO-173/007

- **Iraupena:** 0:02:24. **Hasi:** 00:10:56. **Bukatu:** 00:13:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Sexua

Laburpena:

Sexuari buruz ez zen gurasoekin berba egiten. Erditzeak ezin izaten zituzten ikusi, etxean gertatzen ziren arren. Neskekin jolasean ibiltzen baziren, apaizak kaskarrekoa ematen zien.

79. "Kurkubike" eta "txopike" jolasak

- **Erref:** AMO-173/008
- **Iraupena:** 0:01:13. **Hasi:** 00:13:20. **Bukatu:** 00:14:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

"Kurkubike" ibiltzen ziren, ezkutaketan. "Txopike" ere aritzen zirela dio, harrapaketan.

80. Apaiz gogorra Bernagoitin

- **Erref:** AMO-173/009
- **Iraupena:** 0:04:15. **Hasi:** 00:14:33. **Bukatu:** 00:18:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Bernagoitin apaiz oso gogorra izan zutela dio. Konfesatu egin behar izaten zuten; apaizarengandik banatzen zituen hesirik egon ez balitz, egoera larriak gertatuko lirakeela uste du. Apaiza neskamearekin larrutan harrapatu zutenekoa kontatzen du.

81. Aitita erlezaina

- **Erref:** AMO-173/014
- **Iraupena:** 0:03:44. **Hasi:** 00:29:26. **Bukatu:** 00:33:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Erleak ziztatutakoan, hiru belar mota ipini behar izaten ziren. Bere aititak erleak zituen. Erlauntzak zela egiten zituen kontatzen du; erletokian izaten zituen. Pasarte bat kontatzen du.

82. Eztia, argizaria eta erretxina

- **Erref:** AMO-173/015
- **Iraupena:** 0:03:26. **Hasi:** 00:33:10. **Bukatu:** 00:36:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Aititek eztia zela ateratzen zuen kontatzen du, kea erabilita. Argizaria erosi egiten zuten, etxean argia izateko. Argindarraren aurretik, karburoa, petrolioa, farola... erabiltzen zituzten argi egiteko. Pinuaren erretxina egurrezko lurrari ematen zitzaion aberatsen etxean.

83. San Inazio ermita berri samarra da

- **Erref:** AMO-173/017
- **Iraupena:** 0:02:49. **Hasi:** 00:38:13. **Bukatu:** 00:41:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eraikuntza erlijiosoak

Laburpena:

San Inazio ermita egin zutenekoa gogoan du. San Juan egunean ere biltzen ziren han artzainak. Mezak ganoraz egin ahal izateko eraiki zuten ermita, aberats batek diruz lagunduta.

84. Bola-jokorako bolak

- **Erref:** AMO-173/020
- **Iraupena:** 0:00:56. **Hasi:** 00:46:44. **Bukatu:** 00:47:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Jokoak

Laburpena:

Zazpi-zortzi kiloko bola erabiltzen zuten, intxaurrondoaren edo artearen egurrarekin. Zornotzan bazegoen bolak egiten zituen bat. Bost edo lau bolara jokatzen zuten.

85. Izara zuriak abisuak emateko

- **Erref:** AMO-174/003
- **Iraupena:** 0:02:16. **Hasi:** 00:02:20. **Bukatu:** 00:04:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana

Laburpena:

Izara zuriak abisuak emateko erabiltzen ziren. Adibideak ematen ditu. Oihuka ere aritzen ziren, mendi batetik bestera.

86. Hil-kanpaiak eta ekaitzaren abisua emateko kanpaiak

- **Erref:** AMO-174/004
- **Iraupena:** 0:03:15. **Hasi:** 00:04:36. **Bukatu:** 00:07:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Kanpaiak

Laburpena:

Norbait hiltzen zenean, hil-kanpaiak jotzen ziren. Umeena desberdin jotzen zuten. Trumoiak jotzen zuenean, kanpaiekin ematen zen abisua eta kandelak pizten zituzten. Zuhaizpean ardiak hilda topatu zituenekoa kontatzen du.

87. Hildako abereak saientzat edo karobi zulora

- **Erref:** AMO-174/005
- **Iraupena:** 0:00:46. **Hasi:** 00:07:51. **Bukatu:** 00:08:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea

Laburpena:

Goietan hiltzen ziren animaliak saiek jaten zituzten. Etxean hildako abereak karobi zuloetara botatzen zituzten.

88. Txondorra zela egiten zuten

- **Erref:** AMO-174/007
- **Iraupena:** 0:03:13. **Hasi:** 00:08:51. **Bukatu:** 00:12:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Ikazkinak eta txondorrak

Laburpena:

Txondorra zela egiten zen kontatzen du, pausoz pauso. Zoizko txabolak egiten zituzten, bertan egoteko. Udan egiten zen gehien bat ikatza.

89. Erromerietara gustora

- **Erref:** AMO-174/009
- **Iraupena:** 0:03:08. **Hasi:** 00:13:14. **Bukatu:** 00:16:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

Erromerietan dantza egiten zuten. Neskek ere eskatzen zieten dantza egiteko,

ez alderantziz bakarrik. Leku askotara bakarrik joaten zen sarri. Nongo jaietan ibiltzen zen kontatzen du.

90. Ahari-topeka

- **Erref:** AMO-174/018
- **Iraupena:** 0:03:02. **Hasi:** 00:42:28. **Bukatu:** 00:45:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak

Laburpena:

Ahari-topekak sarri ikusi izan ditu. Bere anaia ibiltzen zen. Ahariak berez izan behar duela ona dio. Ardia, bildotsa egindakoan hoztu egiten bazen, ardoa ematen zioten.

91. Hika eta zuka bai, berorika ez

- **Erref:** AMO-174/020
- **Iraupena:** 0:03:15. **Hasi:** 00:46:25. **Bukatu:** 00:49:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:

<p>Aitari zuka egiten zion eta aitak berari hika. Aita-semeak beti ika-mikan aritzen ziren. Aitak hika egiten zien seme-alabei eta beren artean ere hika egin izan dute neba-arreben artean. Alabari beti zu egin izan dio Krispinek. Berorika ez dio inori egin izan berak.</p>

92. Anbotoko Mariren ipuina

- **Erref:** AMO-174/022
- **Iraupena:** 0:01:33. **Hasi:** 00:49:48. **Bukatu:** 00:51:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Ipuinak, mitoak eta istorioak

Laburpena:

Aitak kontatzen zuen mutilen bat leizera sartu eta erabat izututa geratu zela. Anbotoko Marik esan omen zion "eskerrak ez diozula ezeri ukitu, bestela, hemen geratu beharko zinen".

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-01-09

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkarte

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com